

Výsledky Hodnotenia ekonomických a sociálnych opatrení (HESO) v regiónoch SR za obdobie 2. štvrťroka 2007

Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy (INEKO) prináša výsledky projektu Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení v regiónoch SR (HESO-Regióny) za 2. štvrťrok 2007. V rámci projektu sa štvrťročne vyjadrujú ekonomickí analytici, podnikatelia, primátori a starostovia, zástupcovia akademickej obce, stavovských a mimovládnych organizácií k navrhovaným a realizovaným opatreniam samosprávnych inštitúcií na úrovni obcí, miest i krajov. Projekt HESO tak prináša názor odbornej verejnosti na dôležité opatrenia ekonomicko-sociálneho charakteru ovplyvňujúce kvalitu života občanov v jednotlivých regiónoch Slovenska.

Partnerom projektu je **Združenie miest a obcí SR**, realizovaný je vďaka podpore spoločnosti **Slovnaft**, a.s., Bratislava a **Municipalia**, a.s., Žilina.

Výsledky:

Najvyššie oceneným opatrením v rámci projektu hodnotenia samosprávnych opatrení, ktorý pravidelne organizuje Inštitút INEKO sa **za obdobie apríl až jún 2007** stalo **uplatňovanie progresívnych zásad informovania občanov mestom Šaľa**. Mesto schválilo zásady informovania, na základe ktorých **zverejňuje ďaleko rozsiahlejšie informácie, než sú požiadavky, ktoré na samosprávy kladie infozákon**.

S miernym bodovým odstupom skončilo na 2. mieste opatrenie prijaté v Liptovskom Mikuláši, kde **v miestnom komunitnom centre začali s bezplatnou predškolskou prípravou detí z rómskej osady Hlboké**. Cieľom tohto projektu je zabezpečiť pripravenosť rómskych detí na školskú dochádzku

Poradie opatrení od najlepšie k najhoršie hodnoteným:
(pozitívne opatrenia majú plusový rating, negatívne mínusový)

HESO-Regióny	Rating
Apríl – Jún 2007	[300, -300]
1. Šaľa uplatňuje progresívne zásady informovania občanov	186
2. Bezplatná predškolská príprava rómskych detí v Liptovskom Mikuláši	175
3. Rómovia v Raslaviciach vďaka separovaniu odpadu za čistejšiu osadu	172
4. V Ošadnici komunikujú občania s obecným úradom aj prostredníctvom virtuálnej nástenky	129
5. Prievidza zvyšuje bezpečnosť chodcov na priechodoch	128
6. Liptovský Mikuláš zriadil bezplatnú infolinku	111
7. Trenčianske Teplice podpísali etický kódex	75

8. Dolný Kubín má internet už aj v uliciach	74
9. Nitra: na mestskom úrade otvorili mediačnú poradňu	72
10. Ružomberok sa snaží riešiť otázku neplatičov za komunálny odpad	64
11. Poriadni Tornaľčania majú zľavu na kultúru a jedlo	60
12. Detva skupuje od majiteľov domy na predaj	45
13. Posilňovňa je občanom k dispozícii zdarma	36
14. V obciach pri Hurbanove chcú zriadiť posty dobrovoľných strážcov poriadku	34
15. Komárno sa zbavilo už takmer troch stovák neplatičov, na úkor okolitých obcí	-102

Tretím najhodnotnejším opatrením druhého štvrťroka 2007 sa stal **system triedenia a recyklácie domového odpadu obyvateľmi rómskej osady** v Raslaviciach, okres Bardejov.

Najmenej prínosným opatrením sa stalo **konanie samosprávy v Komárne**, kde mestské zastupiteľstvo schválilo **predaj panelákov súkromnej osobe s podmienkou, že neplatičom poskytne ubytovanie mimo Komárna**. To následne spôsobilo problémy v niektorých okolitých obciach.

----- Podrobný popis opatrení a vybrané komentáre hodnotiteľov

1. Šaľa uplatňuje progresívne zásady informovania občanov

Charakteristika opatrenia:

Mesto Šaľa schválilo zásady informovania, ktoré stanovujú pravidlá komunikácie medzi mestskou samosprávou a občanmi. Informácie, ktoré mesto na základe uvedených zásad zverejňuje sú rozsiahlejšie, než sú požiadavky, ktoré na samosprávy kladie infozákon. Mesto aktívne zverejňuje uzavreté zmluvy, došlé faktúry, dotácie poskytnuté mestom, informácie o služobných cestách predstaviteľov samosprávy, čísla ich služobných telefónov a účty za ne, ako aj ďalšie informácie, ako stav plnenia rozpočtu mesta a podobne. Navyše, automaticky sú zverejňované všetky informácie, ktoré mesto poskytlo občanom na základe ich individuálnych otázok v rámci infozákona. Občania môžu žiadať o informácie prostredníctvom formulára umiestneného na internetovej stránke mesta, ktorý je po vyplnení automaticky odoslaný na mestský úrad.

Komentár

Členovia hodnotiacej komisie vysoko ocenili predmetné opatrenie. Podľa názoru analytika *Richarda Drutarovského* je zverejňovanie informácií dôležité pre kontrolu samospráv a obnovu dôvery v zastupiteľskú demokraciu. Zároveň si však myslí, že úspešná realizácia širokého zverejňovania informácií v Šali by mala byť iba akýmsi predskokanom pred ďalším krokom, ktorým by malo byť zákonom upravené podstatné rozšírenie množstva a kvality povinne zverejňovaných informácií.

Antonín Eliáš, šéfredaktor časopisu OBEC a finance (ČR) tiež ocenil prístup mesta a poukázal na fakt, že v ČR bola snaha o zverejnenie uzatvorených zmlúv mestami a obcami odmietnutá s poukazom na obchodné tajomstvo. Vyjadril presvedčenie, že občan by mal dostať všetky informácie, ktoré od samosprávy požaduje.

2. Bezplatná predškolská príprava rómskych detí v Liptovskom Mikuláši

Charakteristika opatrenia:

Predškolskú prípravu pre deti z rómskej osady Hlboké v Liptovskom Mikuláši zriadili v miestnom komunitnom centre. Rodičia za výučbu neplatia. Cieľom projektu je zabezpečiť pripravenosť rómskych detí na školskú dochádzku – zlepšenie komunikačných schopností, zlepšenie sa v slovenskom jazyku, ako aj osvojenie si návykov súvisiacich so školskou dochádzkou (vypracovávanie domácich úloh a príprava na vyučovanie).

V komunitnom centre, ktoré prerobili z bývalých futbalových šatní, je okrem škôlky a družiny aj deväť bytov a nocľaháreň pre bezdomovcov.

Komentár

Odborníci ocenili opatrenie ako hodnotný príspevok k odstraňovaniu sociálnej nerovnosti. Podľa názoru *Dušana Slobodu*, analytika z Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika, nielen predškolská príprava, ale i následná asistencia pri vzdelávaní rómskych detí v rámci povinnej školskej dochádzky v jednotlivých komunitách je lepšou investíciou ako rôzne podporné štátne programy v oblasti infraštruktúry, či bývania.

Politológ *Michal Kaliňák* vyjadril názor, že ide o kombináciu vlastnej sociálnej politiky aj vzdelávacieho systému samosprávy. Ten by však mal nadväzovať na ďalšie vzdelávanie na úrovni stredného školstva, inak sú všetky aktivity len úzko terminované a sú nositeľom neistého cieľa.

Viacerí respondenti, napriek súhlasnému stanovisku k opatreniu vyjadrili názor, že aj táto služba by mala byť poskytovaná aspoň za symbolickú cenu, pretože niektoré sociálne skupiny si nič, čo je zadarmo, nevedia vážiť.

3. Rómovia v Raslaviciach vd'acia separovaniu odpadu za čistejšiu osadu

Charakteristika opatrenia:

Obyvatelia rómskej osady v Raslaviciach, okres Bardejov triedia a recyklujú domový odpad. Navyše, kuchynský odpad sa s bioodpadom z verejnej zelene kompostuje a hneď aj využíva pri hnojení. Recept je jednoduchý - tí, ktorí separujú a recyklujú, platia za odpady menej, len 175 korún, ak nie, dvojnásobok. Pri kompostovaní zamestnáva obec dvoch pracovníkov - jedného priamo z osady a jedného telesne postihnutého.

Komentár

Respondenti kladne ohodnotili predmetné opatrenie najmä preto, lebo podľa názoru viacerých z nich triedenie a recyklácia odpadov je – hneď po ich neprodukovaní – jediným systémovým a efektívnym spoločenským riešením tohto problému.

Podľa *Vladimíra Benča*, analytika Spoločnosti pre zahraničnú politiku ide o výborné riešenie, ktoré môže byť príkladom aj pre iné obce a rómske osady, pretože na Slovensku je, podľa jeho názoru, zatiaľ veľmi malá podpora separácii a zhodnocovaniu odpadov.

Pozitívne hodnotí opatrenie aj *Richard Drutarovský*, podľa ktorého princíp „kto separuje – ten platí menej“ by mal platiť všade, nielen v Raslaviciach. Myslí si, že toto motivačné opatrenie nemôže ostať ako jediné, pretože rozdiel v poplatku medzi recyklujúcou a nerecyklujúcou domácnosťou nemusí byť pre príjmovu vyššie domácnosti dostatočne motivujúci.

Aj *Juraj Nemec*, profesor na UMB v Banskej Bystrici hodnotí opatrenie kladne, navyše ako multifunkčné. Na jednej strane podľa neho slúži na integráciu marginálnej skupiny a na strane druhej ako nástroj na riešenie problematiky likvidácie odpadu.

4. V Oščadnici komunikujú občania s obecným úradom aj prostredníctvom virtuálnej nástenky

Charakteristika opatrenia:

V kysuckej Oščadnici môžu občania nechať svoj odkaz či adresovať otázku obecnému úradu, okrem iných spôsobov, aj prostredníctvom virtuálnej nástenky na internetovej stránke obce. Jej prostredníctvom potom starosta odpovedá na všetky otázky, vrátane anonymných. Doterajšie skúsenosti ukazujú, že najväčší záujem je o informácie o nakladaní s obecnými pozemkami, ale aj o ďalšie komunálne problémy. Výhodou tohto spôsobu komunikácie je aj to, že umožňuje kontakt s obecným úradom aj zdravotne postihnutým obyvateľom obce a občanom žijúcim prechodne mimo obce.

Komentár

Hodnotiaca komisia ocenila prístup oščadníckeho starostu, ktorý by podľa nich mali nasledovať starostovia všetkých porovnateľných obcí. Jednu z príčin krízy samosprávnej demokracie vidia niektorí členovia komisie práve v nevyjasnenom vzťahu medzi občanom a jeho volenými zástupcami v dobe medzi voľbami. A keďže formovať tento obojstranný vzťah sa nedá nejakým vonkajším nariadením, každodenná vzájomná komunikácia by sa mala stať samozrejmou, k čomu sa internet zdá vhodným a praktickým prostriedkom.

Novinár *Jozef Čavojec* (SME) vníma opatrenie ako dobrý príklad otvorenosti obecnej samosprávy a pozitívum nachádza aj v tom, že starosta odpovedá aj na anonymné otázky.

Aj *Dušan Sloboda* vidí v opatrení ukážku aktivity samosprávy, ktorá ide nad povinné minimum. Vníma ho ako službu občanom, ktorá ich aktívne zapája do diania v obci, navyše bez vysokých nákladov na strane samosprávy.

Tomáš Kramár, občiansky aktivista z ČR naopak poukazuje na fakt, že občania vlastne nekomunikujú s obecným úradom, ale iba so starostom. Nejde teda podľa neho o voľnú diskusiu, v ktorej by sa mohli vyjadrovať napríklad aj opoziční predstavitelia obce alebo úradníci.

5. Prievidza zvyšuje bezpečnosť chodcov na priechodoch

Charakteristika opatrenia:

Znížiť nehodovosť na priechodoch pre chodcov v meste sa rozhodla samospráva Prievidze. Tamojšia mestská polícia v rámci testov inštalovala po okrajoch vozovky na priechodoch pre chodcov svietiace segmenty. Pri zníženej viditeľnosti prerušovane blikajú a upozorňujú vodičov automobilov, že sa blížia k priechodu. Segmenty sú napájané prostredníctvom zabudovaného solárneho zdroja. Mesto si od opatrenia sľubuje výrazné zvýšenie bezpečnosti chodcov prechádzajúcich cez priechody v meste, a to najmä vo večerných a nočných hodinách, kedy podľa štatistík dochádza k najčastejším kolíziám automobilov a chodcov na priechodoch. Mestská polícia už požiadala MDPT SR o financovanie dopravných projektov, z ktorých jeden rieši systém svietiacich priechodov na 10 vybraných priechodoch v meste.

Komentár

Odborníci ocenili najmä inovatívnosť opatrenia, ktoré je v dôsledku využitia solárnej energie environmentálne pozitívne, aj keď sa viac-menej zhodli na tom, že problém rieši iba sčasti.

Michal Kaliňák považuje opatrenie za zaujímavú aktivitu, ktorá môže byť inšpiratívna aj pre ďalšie samosprávy. Hlavne pre tie, ktoré šetria na verejnom osvetlení jeho vypínaním, ale aj pre tie, ktoré majú rovnaký problém - teda rizikové a vodičmi ignorované prechody pre chodcov. Nepochybuje o tom, že frekventovaných a málo osvetlených ciest je však v každej obci aj meste veľa, ale poukazuje na fakt, že prechody pre chodcov nie sú jediným miestom, cez ktoré chodci prechádzajú.

Richard Drutarovský vníma opatrenie ako relatívne nenáročne na zvýšenie ochrany životov a zdravia, čo možno len podporiť. Podľa neho je to však len pokus o riešenie dôsledkov a nie príčin problému. Postupný vznik kolíznych bodov medzi chodcami a automobilmi je totiž často výsledkom dlhoročne zanedbávaného a nekompetentného prístupu k územnému plánovaniu zo strany predstaviteľov samospráv. Problém vidí v tom, že poslanci zastupiteľstiev neraz schvaľujú trasy cestných obchvatov a rozšírenia existujúcich ciest v konflikte s existujúcimi alebo budúcimi pešími koridormi, ktoré vzniknú v dôsledku ďalších rozvojových zámerov v území obce. Niekedy u poslancov ani nebadať snahu regulovať rozvoj územia v územnom pláne tak, aby sa predchádzalo očividnému vzniku takýchto kolíznych bodov. Za najhoršie v tomto smere považuje to, ak samospráva presadzuje rôzne úzko skupinové či individuálne záujmy v území na úkor bezpečnosti obyvateľov, ich zdravia a neraz aj životov.

6. Liptovský Mikuláš zriadil bezplatnú infolinku

Charakteristika opatrenia:

Mesto dalo do skúšobnej prevádzky bezplatnú infolinku, ktorú môžu obyvatelia mesta využívať každý pracovný deň. Jej prostredníctvom môžu občania podávať podnety a návrhy, alebo kritické pripomienky na činnosť mestského úradu. Infolinka má radnici pomôcť v komunikácii s občanmi a firmami v meste. Ak bude mať medzi verejnosťou pozitívny ohlas, bude v prevádzke natrvalo. Nevýhodou infolinky zatiaľ je, že sa na ňu dá dovolať len z pevnej linky a len z Liptovského Mikuláša.

Komentár

Členovia hodnotiacej komisie vnímajú predmetné opatrenie pozitívne, najmä pre snahu miestnej samosprávy o transformáciu z byrokratickej inštitúcie na klientsky orientovanú organizáciu. Infolinka by mala zabezpečiť, aby občan cez telefón vybavil maximum agendy efektívnejšie, ako pri osobnej návšteve. Jej zmysel však vidia iba vtedy, ak zo strany občanov bude výrazný záujem o správu vecí verejných a budú ju dostatočne využívať.

Podľa názoru politológa *Ivana Rončáka* komunikačných kanálov samosprávy s občanmi nikdy nie je dosť a takéto opatrenia posilňujú dôveru obyvateľov k samospráve.

7. Trenčianske Teplice podpísali etický kódex

Charakteristika opatrenia:

Trenčianske Teplice pristúpili ako prvé mesto v SR k Etickému kódexu podnikateľov pre zavedenie euro. Kódex vypracovala Podnikateľská aliancia Slovenska a doteraz sa k nemu prihlásilo 54 podnikov. Podpisom primátora pod dokument sa mesto zaviazalo, že nezneužije zavedenie euro na neodôvodnené zvýšenie miestnych daní a poplatkov. Rovnako sa podľa kódexu budú správať mestské firmy, a to vykurovací podnik, technické služby, mestská televízia a spoločnosť Slovakia, ktorá prenájíma rovnomenný hotel. Mesto bude informovať občanov o procese zavádzania euro a samospráva bude taktiež komunikovať s miestnymi podnikateľmi v oblasti cestovného ruchu.

Komentár

Viacerí respondenti ocenili opatrenie ako dobrý príklad garancie, že nedôjde k zneužitiu zavedenia euro, iní ho hodnotia skeptickejšie.

Eugen Jurzyca, riaditeľ INEKO si napríklad myslí, že prechod na euro štatisticky neumožňuje predávajúcim zneužívať situáciu na zvýšenie cien v miere vyššej, než asi 0,1%. Podľa jeho názoru, ak by konkurenčné prostredie umožnilo napríklad predávачovi topánok zvýšiť ceny o 10-20%, zvýšil by ich už v súčasnosti. Ak mu trhovú situáciu toto zvýšenie neumožní, nezvýši ich ani po prechode na euro. Keďže však tomu väčšina občanov nedôveruje, považuje za rozumné upokojiť verejnosť podobnými akciami.

8. Dolný Kubín má internet už aj v uliciach

Charakteristika opatrenia:

Mesto nainštalovalo vo svojich uliciach dva informačné internetové panely. Tzv. infobúdky, podobné telefónnym, slúžia obyvateľom mesta a jeho návštevníkom, aby sa cez prehliadač mohli dostať zadarmo na stránky mesta a dočítať sa o jeho činnosti, novinkách a aktuálnych podujatiach. Dostanú sa tiež k informáciám o kultúrnych pamiatkach v regióne, ponúkaných službách, ubytovaní či doprave. Informačné panely sú zabezpečené voči voľnému surfovaniu po internete. Občan alebo turista sa dostane len na tie stránky, ktoré sa mesto rozhodlo sprístupniť pre ich lepšiu orientáciu a informovanosť. Internet sa prenáša vzduchom a vedenie samosprávy zatiaľ neuvažuje o jeho spoplatnení. Miesta osadenia panelov vybralo tak, aby boli pokryté kamerovým systémom. Mali by tak byť aspoň čiastočne chránené proti prípadnému poškodeniu.

Komentár

Opatrenie bolo prijaté odborníkmi z hodnotiacej komisie rozporuplne. Časť z nich si myslí, že ide o pomerne drahé opatrenie s otáznym efektom, keďže je predpoklad, že občania radšej dajú prednosť internetu doma či v práci a návštevníci si môžu zistiť potrebné informácie vopred.

Jozef Čavojec si ale myslí, že prílev informáciechtivých obyvateľov mesta i jeho návštevníkov na nejaké mestské priestranstvo môže, hoci v malom, pomôcť rozvoju okolitých podnikov, či služieb a užívateľom zasa môže napomôcť zžiť sa s mestom, „pocítiť“ jeho genius loci.

9. Nitra: na mestskom úrade otvorili mediačnú poradňu

Charakteristika opatrenia:

V Klientskom centre Mestského úradu v Nitre otvorili mediačnú poradňu, ktorá slúži na bezplatnú konzultáciu a riešenie problémov mimosúdnu cestou – mediáciou. Poradňu zriadilo mesto v spolupráci s občianskym združením Empatia. Profesionálni mediátori sú občanom k dispozícii pravidelne každý pondelok v určených hodinách. Mesto si od zriadenia mediačnej poradne sľubuje, že občania zistia, že spory riešené formou mediácie sú vyriešené rýchlejšie ako súdne spory a zároveň, že je to forma, ktorá šetrí čas, peniaze, je diskrétna, dôverná a neverejná, a teda výhodná pre občanov.

Komentár

Viacerí odborníci ohodnotili uvedené opatrenie ako prínosné. Mediácia je podľa ich názoru vhodná alternatíva riešenia rôznych konfliktov, ktorou sa dá predchádzať súdnym sporom.

Podľa názoru *Michala Kaliňáka*, mediačná poradňa zriadená mestom v spolupráci s občianskym združením je správnym krokom, ktorým sa konkrétna agenda v rámci verejného záujmu stáva spoločnou aktivitou viacerých častí občianskej spoločnosti. V tomto prípade MsÚ ako reprezentanta verejného sektora a OMV ako reprezentanta mimovládneho sektora. Nakoľko mediačná poradňa závisí nielen od dobre zrealizovanej poradne, ale v konečnom dôsledku od záujmu klientov, myslí si, že predčasné hovoriť o úspechoch či väčšom zmysle tohto druhu poradenstva.

Naproti tomu ekonóm *Michal Horváth* vyjadril názor, že si nie je istý, či v tomto prípade je zapojenie samosprávy opodstatnené. Myslím si, že prostriedky venované na daný účel mohla samospráva využiť podstatne efektívnejšie, napríklad na financovanie verejných statkov, z ktorých mohli mať úžitok všetci Nitrančania, či na financovanie projektov s vyššou spoločenskou prínosnosťou, napr. v oblasti sociálnej či vzdelávania.

10. Ružomberok sa snaží riešiť otázku neplatičov za komunálny odpad

Charakteristika opatrenia:

Radnica v Ružomberku vyhlásila amnestiu pre neplatičov za odpad. Kto do konca júna uhradil istinu dlhu, mesto mu odpustí penále a poplatky z omeškania. Primátor tvrdí, že pre približne 4 000 dlžníkov z radov právnických aj fyzických osôb je to posledná šanca zaplatiť, inak bude mesto vymáhať dlh formou

exekútora. Podľa informácií z radnice, celková dlžná suma vo výške 8,8 mil. Sk sa na základe amnestie znížila k 30. júnu o cca 3,15 mil. Sk, pričom MsÚ eviduje snahu ďalších občanov o vyrovnanie dlhu aj napriek uplynutiu stanoveného termínu.

Komentár

Opatrenie získalo medzi respondentmi pomerne nízku podporu. Podľa **Eugena Jurzycu** ten, kto doteraz neplatil za komunálny odpad, zaplatí iba istinu. Ak si peniaze, ktoré neplatil, držal v banke, získal tak úroky z nich. Ten, kto platil poctivo a načas, nebude mať ani istinu, ani úroky. Preto si myslí, že hoci krátkodobo môže toto opatrenie pomôcť riešiť problém s neplatičmi, z dlhodobého hľadiska vysiela signál, že nepoctivosť sa nakoniec oplatí.

Podobný názor má aj **Jiří Životský**, starosta obce Sokolnice (Česká republika), podľa ktorého tým, že mesto vyhlási amnestiu, dáva návod do budúcnosti, aby si ľudia neplnili svoje povinnosti.

Aj podľa Juraja Nemca je amnestia pre neplatičov sporným nástrojom, hoci sa v praxi používa, pretože diskriminuje tých, ktorí si svoje povinnosti riadne plnia.

11. Poriadni Tornaľčania majú zľavu na kultúru a jedlo

Charakteristika opatrenia:

Tornaľa a ďalších dvanásť spádových obcí pripravilo pre svojich obyvateľov vernostné karty, ktoré im poskytnú 50%-nú zľavu na rôzne podujatia, ktoré organizuje mesto. Platíť budú aj v mestskej reštaurácii na plážovom kúpalisku. Držiteľ „vernostnej“ karty tam dostane denné menu za polovicu. Podmienkou získania karty je trvalý pobyt v meste, alebo v niektorej zo zúčastnených obcí a splnené občianske povinnosti, čiže zaplatené dane, poplatky za odpad a podobne. V meste sa počas celého leta budú konať desiatky akcií pre deti, mládež i skôr narodených.

Komentár

Členovia hodnotiacej komisie ocenili prevažne pozitívne spôsob, ako sa Tornaľa snaží o budovanie lokálpatriotizmu, pretože sa podľa názoru viacerých z nich neprotiví dobrým mravom.

Podľa **Ľubice Trubínovej**, projektovej manažérky Bratislavského ochranárskeho regionálneho združenia je výchova k zdravému lokálpatriotizmu a vzťahu k svojmu mestu prospešná a pozitívna je podľa nej tiež výchova k riadnemu plneniu občianskych povinností, najmä pokiaľ sa realizuje cestou pozitívnych príkladov spojených s oceňovaním kladného správania, resp. satisfakciou zaň.

Aj podľa **Michala Kaliňáka** si Tornaľa zvolila špecifický spôsob budovania a podpory lokálpatriotizmu. Keďže sa však zľavy týkajú tých oblastí, na ktorých výrazne stojí cestovný ruch, hodnotí opatrenie ako zmysluplný krok, ktorý sleduje jasný cieľ.

Vladimír Benč opatrenie nevníma iba pozitívne. Podľa jeho názoru ide možno o dobrú myšlienku i zámer, ale nedostatok vidí v tom, že sa mesto zapája do hospodárskej súťaže (zľavy v reštaurácii) s verejnými zdrojmi. Myslí si tiež, že s opatrením môže byť spojená aj značná byrokracia, napríklad kladie otázku, čo sa

stane, ak sa niekto oneskorí so zaplatením daní, či príde o kartu a tiež, či bude mať Tornaľa kapacitu všetko kontrolovať?

12. Detva skupuje od majiteľov domy na predaj

Charakteristika opatrenia:

Mestský úrad v Detve vyzval majiteľov starších neobývaných domov, ktorí ich chcú predať, aby ich najprv ponúkli mestu. Ide o stavby, ktoré sa nachádzajú prevažne v historickej časti mesta. Dôvodom tohto postupu radnice je obava, že domy predávajú ich majitelia za pomerne nízke ceny a môže sa stať, že ich kúpia problémoví a neprispôsobiví ľudia. Tomu chce mesto zabrániť. Tie domy, ktoré sú v dezolátnom stave a neobývateľné, plánuje po odkúpení zbúrať, čím by vznikol stavebný pozemok na postavenie nového domu. Výhodu vidí aj v tom, že budúci vlastník pozemku by mal k dispozícii všetky inžinierske siete. Mesto tvrdí, že je schopné vytvoriť dostatočné finančné zdroje na odkúpenie starých neobývaných domov, ktorých je starej časti Detve približne tridsať.

Komentár

Opatrenie vzbudilo medzi členmi hodnotiacej komisie značný ohlas, jeho vnímanie bolo však rozporuplné.

Súhlasný postoj zaujal napríklad *Antonín Eliáš*, podľa ktorého, ak má mesto dostatočné zdroje, je popísaný postup dokonca žiaduci. Podľa jeho názoru vzniká pri takomto postupe možnosť, aby mesto ovplyvnilo urbanistický charakter zástavby, čo je zvlášť v centre a v historickej časti mesta nevyhnutné. Nazdáva sa, že pri vhodnom postupe a pri nájdení vhodného investora to môže byť pre mesto dokonca aj ekonomicky výhodné.

S postupom mesta súhlasil aj *Jozef Čavojec*, avšak s tým, že jeho prípadný prínos je podľa neho prinajmenšom diskutabilný, pretože domy môžu ich majitelia predať tomu, kto im za ne ponúkne najvyššiu cenu. Oceňuje však istú predvídavosť predstaviteľov mesta, úsilie predísť problému s neprispôsobivými ľuďmi, pretože ten by mohol neskôr prerásť v oveľa väčší problém.

Odlišný názor vyjadril *Dušan Sloboda*, podľa ktorého nie je dôvod, aby samospráva vstupovala do vzťahov medzi predávajúcimi a kupujúcimi na trhu. Myslí si, že nie je úlohou samosprávy vlastníť nehnuteľnosti a majetok, ktorý nie je nevyhnutný pre zabezpečovanie jej základných funkcií. Ak si samospráva môže dovoliť robiť nie nevyhnutné „nákupy“ zo svojho rozpočtu, poukazuje to na to, že má akýsi „vankúš“ na strane príjmov. Zodpovednejšie správanie samosprávy voči svojim občanom by bolo nemíňať takýmto spôsobom verejné zdroje, ale radšej nechať peniaze ľuďom a znížiť miestne dane.

Aj podľa ekonóma *Martina Šustra* z Národnej banky Slovenska by mesto malo atraktivitu nehnuteľností v centre zabezpečiť inak, ako tým, že umelo zvýši dopyt (že skúpi časť nehnuteľností). Ak je podľa jeho názoru obava, že majitelia predávajú svoje domy príliš lacno kvôli zlej informovanosti alebo vzdelaniu, mesto by sa primárne malo zamerať na informovanie svojich občanov. Ak je problém na strane dopytu (nezáujem o kúpu domov či pozemkov, a tým pádom ich nízka cena), mesto by malo vytvoriť podmienky na stimulovanie dopytu – pripraviť dobrý územný plán, zrýchliť všetky časti stavebného konania, na ktoré má mesto dosah a pod. Okrem toho by mesto mohlo prispieť tiež budovaním priaznivého podnikateľského prostredia (vrátane podpory rozvoja turistiky) – keď do mesta pritiahne firmy a následne ich zamestnancov, keď vzrastie

kúpyschopnosť obyvateľov, určite stúpnu aj ceny nehnuteľností v centre mesta. Vie si však predstaviť aj dobré dôvody na to, aby mesto skúpilo (niektoré) domy a pozemky, ale nie ten, že sa im zdá, že ich niektorí majitelia predávajú príliš lacno. Medzi dobré dôvody môže patriť napr. posilnenie ochrany historických pamiatok v centre alebo potreba realizovať veľký projekt obnovy mesta (čo by mohlo rozdrobenie vlastníctva medzi veľa majiteľov komplikovať).

13. Posilňovňa je občanom k dispozícii zdarma

Charakteristika opatrenia:

V budove Materskej školy v Hornom Vadičove sprevádzkovali posilňovňu, v ktorej si môžu zacvičiť všetci záujemcovia aj zdarma, pretože vstupné je dobrovoľné. V posilňovni nájdú záujemcovia posilňovaciu vežu, lavičku s činkami, rotopéd i bežiaci pás. V posilňovni našli miesto aj pre dva ping-pongové stoly a stolný futbal. Všetko zariadenie hradili z obecného rozpočtu.

Komentár:

Opatrenie získalo nízku podporu hodnotiacich odborníkov. Väčšina z nich sa priklonila k názoru, že nič nie je zdarma, hoci to na prvý pohľad tak môže vyzerať a uvedenú aktivitu zaplatia aj tí, ktorí ju nevyužijú.

Michal Horváth uviedol, že vo všeobecnosti nevidí dôvod, prečo by mala obec poskytovať z verejných zdrojov takéto služby. Podľa jeho názoru by obec mala nájsť iný spôsob, ako tie isté peniaze minúť lepšie (bezpečnosť, bezpečnosť premávky, starostlivosť o starých a deti, selekcia odpadu, internet do škôl). Ak to má byť niečo súkromného charakteru, tak navrhuje skôr obecnú internetovú kaviareň, v ktorej by sa mohli konať nejaké kurzy pre mládež a podobne, čo by mohlo byť chápané ako súčasť komunitnej práce s mladými ľuďmi, ako akúsi výchovnú inštitúciu, čo ale nie je tento prípad.

Podľa *Dušana Slobodu* ide o ďalší príklad, kedy samospráva financuje z obecnej kasy, do ktorej daňami prispievajú všetci občania, aktivity, ktoré bude „zdarma“ využívať len časť občanov. Podľa jeho názoru by bolo zaujímavé sledovať, či by sa čo i len väčšina občanov obce zhodla na tom, že posilňovňa je práve to, na chod čoho chcú svojimi daňami prispievať.

14. V obciach pri Hurbanove chcú zriadiť posty dobrovoľných strážcov poriadku

Charakteristika opatrenia:

Starostovia jednotlivých obcí z mikroregiónu Hurbanovo - Imeľ, Bajč, Dulovce, Hurbanovo, Martovce, Nesvady, Pribeta a Svätý Peter - prišli s myšlienkou prijať občanov na pozíciu dobrovoľný strážca poriadku (DSP). Pomoc pri zriadení tohto postu im prisľúbilo aj OR PZ v Komárne. Dobrovoľným strážcom poriadku sa môže stať osoba, ktorá dovŕšila 21 rokov, je spôsobilá na právne úkony. Dobrovoľníci by pomáhali pri plnení úloh poriadkovej, dopravnej, hraničnej a cudzineckej polície. Pracovať budú len pod dohľadom policajta a podľa jeho pokynov. Osobu môže do funkcie DSP navrhnúť obec, kde má občan trvalý pobyt.

Komentár:

Respondenti vnímali uvedené opatrenie prevažne skepticky, u väčšiny z nich prevládlo presvedčenie, že je tam viac rizík, ako prínosov.

Jiří Životský zaujal nesúhlasný postoj, pretože podľa jeho názoru vytváranie dobrovoľných strážcov poriadku je niečo podobné, ako boli bývalí pomocníci verejnej bezpečnosti. Myslí si, že je potrebné apelovať na zodpovedných, aby bezpečnostné zložky boli plne profesionalizované, aby laická verejnosť nemusela suplovať ich povinnosti. Uvádza, že existuje mnoho príkladov z minulosti, keď bola táto funkcia zneužívaná.

Aj podľa názoru *Juraja Nemca* ide o diskutabilné opatrenie, ktoré sa môže, ale nemusí osvedčiť. Veľké riziko vidí v krízových situáciách, na riešenie ktorých nie sú dobrovoľníci dostatočne pripravení (a ako sa ukazuje, niekedy ani profesionáli...).

Mierne odlišný postoj zaujal *Michal Kaliňák*. Hoci podľa jeho názoru na Slovensku, v súvislosti so zabezpečovaním poriadku a bezpečnosti dlhodobo platí neslávne známe: „štátni policajti nestíhajú a mestskí nemôžu“, nazdáva sa, že možno práve takáto spolupráca dokáže zvýšiť pocit bezpečia v týchto obciach.

15. Komárno sa zbavilo už takmer troch stovák neplatičov, na úkor okolitých obcí

Charakteristika opatrenia:

V Marcelovej a v okolitých obciach vznikla napätá situácia po tom, ako do nich vystahovali neplatičov z Komárna. Obce prisťahovalcov musia zapísať. Vystahovávanie neplatičov do okolitých obcí spustili komárňanskí poslanci, keď schválili predaj panelákov súkromnej osobe s podmienkou, že neplatičom poskytne ubytovanie mimo Komárna. Išlo o tristo ľudí. Opatrenie spôsobuje okolitým obciam značné problémy, pretože tie podľa zákona o hlásení pobytu občanov musia neplatičov z Komárna zapísať na trvalý pobyt, hoci títo bývajú často v nevyhovujúcich priestoroch. Napríklad v obci Kameničná býva v štyroch domoch asi 70 ľudí. Keďže domy nemajú list vlastníctva, prisťahovalci majú trvalé bydlisko zapísané ako Obecný úrad Kameničná.

Komentár:

Hodnotiaca komisia vnímala uvedené opatrenie jednoznačne veľmi negatívne.

Podľa *Richarda Drutarovského* je rozhodnutie komárňanských poslancov voči obyvateľom susediacich obcí zákerné a alibistické, keďže efekt vystahovania obyvateľov do susediacich obcí sa dal predpokladať. Aj keď je riešenie komárňanského problému zrejme v súlade so zákonom a politicky jednostranne výhodné, presun problémov veľkého mesta na menšie susedné obce a na ich úkor je z etického hľadiska podľa neho sporný. Myslí si, že problém si mali komárňanskí poslanci vyriešiť vlastnými silami, vo vlastnej kuchyni, alebo hľadať riešenie v spolupráci s centrálnou vládou.

Aj podľa *Eugena Jurzycu* je požiadavka na vystahovanie neplatičov za hranice mesta celoslovensky neudržateľná a rovnako ako ďalší členovia hodnotiacej komisie si myslí, že problémy miest a obcí s neplatičmi, hoci ich treba chápať, sa musia riešiť v spolupráci s vládou a nie na úkor iných obcí.

Poznámka:

Členovia hodnotiacej komisie sa zúčastňujú hodnotení v rámci projektu HESO - Regióny bez nároku na odmenu. Hodnotenia členov komisie majú charakter osobného postoja a nemusia zodpovedať názorovej línii INEKO a organizácie, v ktorej pôsobia.

Kompletné doterajšie výsledky s hodnoteniami možno nájsť na stránke

http://www.ineko.sk/static/heso_regiony/

Inšpiratívne opatrenia samospráv z Českej republiky

Nový prístup obecnej polície v Sokolove

Služobné odznaky na uniformách poriadkovej polície v Sokolove sa stali už len dobovými relikviami. Policajti z poriadkových hliadok už totiž občanom mesta rozdávali vizitky s fotografiami a s kontaktom. Cieľom opatrenia je, aby obyvatelia mesta poznali svojich policajtov a vedeli, na koho sa majú obrátiť. Má sa tak nahradiť predstava policajta ako represívneho orgánu predstavou človeka, ktorý v prípade potreby dokáže pomôcť či poradiť.

Sokolov má dnes 9 policajných rajónov. Policajti, ktorí v nich slúžia, sú hodnotení za všetko, čo sa okolo nich deje, od drobných priestupkov až po trestné činy. Keď niekto ukradne v rajóne auto, sú príslušníci polície zodpovední za to, že ho neustrážili a mali by sami vypátrať zloděja. V každom rajóne je vrchný inšpektor zodpovedný za trestné konanie, ďalej 2 – 3 inšpektori obchôdzkovej služby a jeden strážnik mestskej polície.

Nová Paka chce zrušením poplatkov za psa donútiť majiteľov po zvieratách upratať

Radnica v Novej Pake na Jičínsku sa snaží vyriešiť zaujímavým spôsobom, ako donútiť majiteľov psov, aby po svojich zvieratách v meste a v parkoch upratali exkrementy a tiež nenechávali svoje psy voľne pobehovať. Zrušila pre miestnych obyvateľov poplatky za psy a zároveň sprísnila dohľad nad konaním ich majiteľov. Zodpovední tvrdia, že tak odpadá hlavný argument majiteľov psov, ktorí predtým tvrdili, že vzhľadom na to, že za psa platia mestu tisíc korún ročne, nevidia dôvod, aby po svojich psoch aj odpratávali. Starosta si zatiaľ nové opatrenie pochvaľuje, podľa jeho slov došlo k zlepšeniu situácie. Spokojní sú zatiaľ aj majitelia psov, ktorí tvrdia, že zrušenie poplatkov je pre nich výhodné, ale zároveň zaväzujúce. Radnica vyhodnotí účinnosť opatrenia koncom tohto roka.

Přerovská centrála krízového riadenia pomôže zvládať mimoriadne situácie

Prerovská radnica sa rozhodla vybudovať vlastnú centrálu krízového riadenia, z ktorej budú môcť odborníci riadiť chod mesta v prípade mimoriadnych situácií. Ústredie vznikne v priestoroch objektu hasičov, kde donedávna sídlilo ich operačné centrum. Mesto, ktoré je vlastníkom budovy, využije jej výhodnú pozíciu mimo povodňovej zóny k vytvoreniu zázemia pre krízový štáb, bezpečnostnú radu mesta a povodňovú komisiu.

Členovia hodnotiacej komisie, ktorí hodnotili opatrenia monitorované v 2. štvrtroku 2007

Vladimír Benč, analytik, Spoločnosť pre zahraničnú politiku, Prešov

Jozef Čavojec, redaktor denníka SME, Bratislava

Richard Drutarovský, analytik, mediátor, Prešov

Antonín Eliáš, šéfredaktor časopisu OBEC a finance, Praha, Česká republika

Juraj Fekete, riaditeľ, **Peter Dóka**, Regionálne poradenské a informačné centrum, Dunajská Streda

Michal Horváth, ekonóm, University of St.Andrews

Eugen Jurzyca, riaditeľ, INEKO, Bratislava

Vojtech Kolečák, riaditeľ, Nemocnica s poliklinikou, Trstená

Tomáš Kramár, občiansky aktivista, Oživení, Praha, Česká republika

Juraj Mesík, Nadácia Ekopolis, Banská Bystrica (momentálne Svetová Banka, USA)

Juraj Nemec, profesor, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica

Vladimír Pirošík, právnik a občiansky aktivista, Banská Bystrica

Ján Podmanický, primátor, Partizánske

Ivan Rončák, politológ, Banská Bystrica

Dušan Sloboda, analytik, Konzervatívny inštitút M.R.Štefánika, Bratislava

Martin Šuster, ekonóm, Národná Banka Slovenska, Bratislava

Ľubica Trubíniová, projektová manažérka BROZ, Bratislavské ochranárske regionálne združenie, Bratislava

Ľuboš Vagač, riaditeľ, Centrum pre hospodársky rozvoj, Bratislava

Ivana Vrabcová, úverová analytička, Dexia banka Slovensko, Žilina

Daniela Zemanovičová, podpredsedníčka, Protimonopolný úrad, Bratislava

Jiří Životský, starosta, Sokolnice, Česká republika